

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio VI. An, & quâ ratione secunda Trinitatis Persona sit, & dicatur
Verbum ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

intellectio, illud tamen communicatur per se primò, quod per se primò intenditur; hoc autem est volitio.

105. Inferes 1. Ergo Personæ Divinæ ex vi suarum processionum nō sunt æqualiter Deus; ipsæq; processionem non sunt æquales; hoc autem dici non potest; ergo &c. Respondeo negando illationem, nam Personæ Divinæ ut tales sunt, & earum processionem ut reales processionem sunt, non solum important terminos formales, sed etiam quidquid in Deo est absolutum, & identicè communicatur; ut sic autem sunt omnino æquales: quod necessariò dicendum est in omnium sententia; siquidem in omni sententia verum est, quod Verbo ex vi suæ processionis formaliter communicetur intellectio, & non ita volitio; & Spiritui Sancto ex vi suæ processionis formaliter communicetur volitio, & non ita intellectio, cum tamen diversa perfectio sit formaliter intellectio, atque est volitio formaliter.

106. Inferes 2. Ergo Spiritus Sanctus, saltem realiter procedet per generationem, & erit Filius; siquidem realiter procedit in similitudinem naturæ ex vi suæ processionis; licet enim intellectio, & volitio distinguantur virtualiter, realiter tamen sunt omnino idem, sicq; realiter competet Spiritui Sancto definitio generationis, & erit Filius. Respondeo primò, argumentum, si aliquid valeret, probare utique Spiritum Sanctum esse etiam realiter Verbum, & Verbum esse realiter Spiritum Sanctum; siquidem intellectio, & volitio realiter sunt idem; ergo si ex hoc non sequitur Spiritum Sanctum esse realiter Verbum, neque sequetur esse realiter Filium.

107. Respondeo secundò negando illationem, & antecedens probationis illius; nam procedere realiter in similitudinem Naturæ ex vi suæ processionis semper innuit sensum formalem. Et ratio est, quia intellectio, & volitio, licet realiter sint idem, tamen ut comparantur ad processionem distinguuntur virtualiter intrinsecè per æquipollentiam realem, hoc est, ita se habent, ac si realiter distinguerentur. Unde sicut non valet: *Natura est idem realiter cum Paternitate: Natura communicatur realiter: ergo Paternitas realiter communicatur*; idque propter mirabilem illam æquipollentiam, seu distinctionem, ita etiam non valet: *Intellectio est idem realiter cum volitione; volitio communicatur realiter Spiritui Sancto ex vi suæ processionis; ergo eodem modo Intellectio communicatur realiter*; siquidem propter eandem æquipollentiam distinctionis, licet utraque communicetur absolute, alia, nempe volitio communicatur primariò, & formaliter; alia verò, nempe intellectio solum identicè, & secundariò. Et hæc sufficiant pro quæstione hac difficillima, in qua usurpandum semper est illud Isai. 53. 8. *Generationem ejus quis enarrabit; & dicere cum D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 2. Quoniam quidem est differentia generationis, & processionis didicimus: Quis verò sit modus hujus differentie nequaquam. Quamvis autem ista intelligere non possumus, tamen ita esse veraciter confitemur, & credimus: addere quæ cum D. Athan. serm. 3. contr. Arian. Neque propterea sacris Scripturis distendum est, quia hujusmodi questionem satis explicare non possumus.*

SECTIO VI.

An, & quâ ratione secunda Trinitatis Persona sit, & dicatur Verbum?

UM ex hæcenus dictis constat, secundam Trinitatis Personam esse verè, & propriè Filium Dei, ejusque processionem à prima Persona esse verè & propriè generationem, nunc inquirendum nobis est: An, & qualiter hic Filius Dei sit, & dicatur Verbum Dei? Pro quo sit?

Difficultas 1. Quid, & quotuplex sit Verbum? Dico 1. licet Verbum frequenter in Scriptura sumatur pro re mentis, aut oris verbo significata juxta illud Exod. 9. *Cras faciet Dominus verbum istud*: non tamen in hac acceptione hic à nobis usurpatur, utpotè quæ figurata est, quatenus nomen signi ad rem significatā transfertur: sed solum hic sumitur verbum in propria acceptione, sub qua est quid analogum ad verbum mentis, oris, & imaginationis, sive phantasiæ, licet hoc ultimum ab aliis quibus non dicatur verbum; siquidem verbum, cum sit terminus locutionis, solum conceditur agentibus rationalibus, quæ sola propriè loquuntur; cum autem phantasia in bruto, & in homine sit ejusdem rationis, & in bruto non subeat hanc denominationem, non est cur illam subeat in homine, & illius terminus dicatur verbum.

Dices: Terminus locutionis oris dicitur verbum; ergo etiam sic dicitur terminus phantasiæ. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia os externum, quatenus magis subditur, & obedit rationi, quàm phantasia, magis participat dignitatem rationis; idè terminus locutionis externæ dicitur verbum; & non ita dicitur terminus locutionis internæ, sive phantasiæ.

Dico 2. Verbum definitur: *Est quid ore prolatum tanquam rei alicujus signum*. Ita P. Molin. 1. p. 9. 27. a. 1. d. 7. quæ definitio competit omni voci aliquid significanti, quæ prout est quid voce prolatum dicitur *verbum proferentis*; siquidem proferens appellatur loquens, seu dicens tale verbum; ipsa verò prolatio vocatur generatio, seu productio verbi; ut autem est signum rei aliquam significans, dicitur *verbum illius*. Undè:

Colliges primò, omne verbum duorum dici verbum, unius nempe ut *dicentis* id verbum; & alterius, ut rei per idem verbum dictæ, seu significatæ. Patet in hac voce *lapis*, quæ vox dicitur verbum meum, id est à me prolatum, & dicitur verbum lapidis tali verbo dicti, sive significati.

Colliges secundò, in solis agentibus rationalibus reperiri verbum; siquidem sola rationalia, ut diximus, propriè loquuntur, utpotè quæ sola proferunt signa animo manifestandi, in quo propriè consistit locutio. Unde nec voces brutorum, neque termini producti per eorum cognitiones dicuntur verbum.

Colliges teriò, speciem impressam, licet sit quid productum ad representandum objectum, non tamen esse verbum; cum non sit producta per locutionem, neque ab intellectu, sed emanet ab objecto. Idem etiam dicendum de speciebus memorativis, quæ etiam non producuntur animo manifestandi, neque possunt habere rationem manifestatam in facto esse, qualem habet verbum, sed ad plurimum

plurimum in fieri, & veluti remotam, qualem etiam habent species impressæ.

115. Colliges quartò, *verbum* importare duos respectus, sive habitudines, alterum ad proferentem, qui est respectus effectus ad causam; alterum ad rem significatam, qui est respectus signi ad significatum. Unde Philosophus conceptus, qui propriè sunt verba, appellat signa.
116. Colliges quintò, *loqui*, seu *dicere* idem esse, atque manifestare; hanc verò manifestationem, si sumatur *in fieri*, dici, & esse prolationem, seu productionem verbi, & esse illam actionem, quâ producit conceptus, sive quâ formatur verbum oris: si autem sumatur *in facto esse*, esse ipsum verbum productum, sive formatum; quod proinde verbum est locutio formalis; ejus verò productio est locutio effectivè, seu causaliter; siquidem cum *loqui* sit manifestare; solus autem conceptus, sive vox significativa sit formaliter representativa, sicque formaliter manifestativa; sola illa sunt formales locutiones, quibus manifestamus audientibus res significatas, sive locutas. Sed cum hoc diffinitione inter verbum mentale, & vocale, quod per vocale non percipimus res dictas, nisi prius audito ipso verbo: per mentale autem, ipso inaudito, res ab eo dictas percipimus. Ex dictis oritur.
117. Difficultas 2. Utrum respectus illi, quos *verbum* formaliter importat, sint prædicamentales: an transcendentales? Dico 1. Respectus verbi ad loquentem est transcendentalis, tam in verbo creato, quam increato. Ita P. Molin. 1. p. q. 27. a. 1. d. 7. licet solum quoad primam partem. Probat, quia hujusmodi respectus in verbo ad loquentem, nihil aliud est, quam productio passiva; sed hæc tam in verbo creato, quam in increato est respectus transcendentalis, & non prædicamentalis ad suum principium productivum; ergo &c.
118. Quod autem hæc ratio probet etiam in Verbo increato, quod P. Molin non admittit. Patet, quia licet ibi non reperiatur actio, sive fieri propriè dictum, ut reperitur in creatis; reperitur tamen propria, & vera productio activa, & passiva, quæ licet includat rationem relationis, ab ea tamen distinguuntur secundum majorem, aut minorem expressionem, ut supra diximus; sed actio, & passio sunt respectus transcendentales ad sua principia; ergo etiam sic erunt productio activa, & passiva; sed *Verbum* increatum dicit de formali hunc respectum producti; ergo illum dicit transcendentelem, licet præscindendo à quavis imperfectione creata. Confirmatur, quia ratio dicti, prolati, & producti, quæ est respectus verbi ad principium dicens, proferens, & produciens, non dicit relationem formaliter, sed solum fundamentum relationis; hoc autem est respectus transcendens; ergo &c.
119. Dico 2. Respectus verbi ad rem significatam, tam in verbo creato, quam increato, non est prædicamentalis, etiam rationis; sed est transcendentalis. Probat, quia respectus verbi ad res significatas coincidit cum respectu signi; sed hic, prout alibi diximus in *Log. tract. 3. d. 1. à n. 43.* non est prædicamentalis; siquidem sublatâ quavis relatione, sive reali, sive rationis, adhuc signum ducit in cognitionem rei significatæ ob illam proportionem, & habitudinem, quam cum illa habet; ergo neque sic erit in Verbo ad res significatas, sed dicit respectum transcendentelem, qualis est respectus signi ad significatum.
120. Advertes primò, me hic non velle, neque dicere, *verbum* secundum se, & secundum omnia, quæ

dicit, esse relatum transcendens, sed solum dicere, respectus illos, quos *verbum* dicit de formali, esse transcendentales, & non prædicamentales; siquidem cum sint habitudines ad suos terminos, non est, cur non dicamus esse transcendentales.

Advertes secundò P. Molin. cit. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 2. n. 19. P. Præposit. 1. p. q. 34. a. 3. P. Amicum d. 26. sect. 1. n. 16. & Theologos communiter dicere, respectu Verbi increati ad creaturas representatas, imò & ad Essentiam divinam, esse respectum rationis, sicq; prædicamentalem; quibus ego etiâ subscribo, dummodo intelligantur de respectu superaddito, qui quidem est prædicamentalis rationis, non tamen si loquantur de respectu constitutivo verbi. Patet, quia *verbum*, ut tale sit, minime pendet ab intellectu fingente, & efformante relationem illam rationis; ergo non potest per illam constitui in ratione verbi, licet illam fundet, quatenus in Deo, cum sit diversi ordinis à creaturis, non potest fundari relatio prædicamentalis realis; imò neque ad se ipsum, cum in Deo non admittatur distinctio realis inter Essentiam, & Relationes.

Difficultas 3. Utrum secunda Persona propriè dicatur *Verbum*? Varii in hac re fuerunt hæreticorum errores, ut videre est apud P. Ruiz d. 55. de Trinit. sect. 2. quia tamen de Verbo, ut *Verbum* est, non solum errarunt hæretici, sed etiam ab aliquo catholico in dubium fuit revocatum, an secunda Trinitatis Persona dicenda sit verè, & propriè *Verbum*; aliqua indiget explicatione præsens difficultas, pro qua:

Advertendum est cum Cajet. 1. p. q. 34. art. 2. P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 2. num. 1. hanc vocem propriè dupliciter accipi posse: Primò prout opponitur termino *Metaphoricè*, in quo sensu hæc disputandum à nobis est: Secundò prout opponitur termino *commune*, in quo sensu disputabimus Sectione sequenti. Hoc posito:

Dico 1. Secunda Trinitatis Persona est, & dicitur *Verbum*. Est de Fide. Ita D. Thom. 1. p. q. 34. a. 1. P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 2. n. 6. & alii infra citandi. Probat, primò ex Sacra Scriptura, Psalm. 32. ibi: *Verbo Domini Cæli firmati sunt.* Et Psalm. 44. *Eructavit cor meum verbum bonum.* Et Joan. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Et infra. *Et Verbum Caro factum est.* Et 1. Joan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* Et Apoc. 19. *Et vocatur nomen ejus Verbum Dei.* Et Ecclesiast. 1. *Fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis;* ergo &c.

Probat, secundo autoritate Sanctorum Patrum. D. Ignat. epist. ad Magnesian. *Per JESUM Christum, inquit, Filium suum, qui est Verbum ipsius, non pronuntiatur, sed substantiale.* D. Clem. Roman. epist. 1. ad Jacobum. *Deus ergo Pater, ait, secreti Sacramenti vocabulum est, cujus verè Filius est Verbum.* Et D. Cyril. lib. 7. Thesaur. cap. 1. *Patris Verbum, inquit, Filius est, neque est aliud verum Patris Verbum, quam Filius.* Et D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 13. *Dicitur, ait, relativè Filius, relativè dicitur & Verbum.* Et lib. 6. cap. 2. *Verbum quidem solus Filius accipitur.* Et D. Athan. orat. 2. contra Arian. dicit *Verbum verum, & unicum Dei.* Et D. Anselm. in Monolog. cap. 45. *Liquet, inquit, Filium esse verum Verbum.* Ex quibus locis tam Sacre Scripturæ, quam Sanctorum Patrum satis constat errorem contrarium esse expressam hæresim Alogianorum, quia à D. Epiphani. hæres. 51. dicti sunt

Alogiani, id est, sine verbo, quia scilicet Verbum Divinum negabant.

126. Dico 2. Secunda Trinitatis Persona est, & dicitur verè, & propriè Verbum Patris, prout terminus propriè opponitur metaphoricè. Ita D. Thom. 1. p. d. 34. a. 1. ubi retractat sententiā quam tradiderat in 1. dist. 27. q. 2. a. 2. & q. 4. de veritat. art. 2. absolute definit, Verbum non nisi personaliter, idque de solo Filio propriè dici. Magist. in 1. dist. 27. & cum illis omnis Theologorum Schola, uno excepto Durand. in 1. dist. 2. q. 3. qui negat secundam Personam esse propriè Verbum, quatenus alibi existimavit, Filium in Divinis procedere per Naturam, & non per Intellectum, quod est de ratione Verbi, cujus sententiā ut erroneam supra rejecimus d. 3. n. 94. & hanc etiam ut erroneam hic rejicimus cum P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 2. num. 6. P. Montoya d. 55. sect. 4. P. Amico dub. 26. n. 12. & 16. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 2. num. 3. P. Arrub. 1. p. d. 123. cap. 4. P. Vafq. P. Comp. 108. P. Praeposit. P. Ariaga d. 52. sect. 2. num. 9. P. Becan. cap. 5. quest. 1. P. Marin. d. 29. sect. 1. & alii.

127. Probatur primò ex locis Sacrae Scripturae supra citatis num. 124. & Sanctorum Patrum, ex quibus cum eisdem Sanctis Patribus sic conficitur argumentum, quia verba Scripturae, Concil. & Patrum frequenter, & absolute prolata debent accipi in proprio, & rigoro sensu, nisi aliundè aut Fides, aut inconveniens aliquod evidens oppositum convincat; sed illud habet ratio Verbi in divinis respectu Filii, & nullum est inconveniens, quod oppositum convincat; ergo &c.

128. Probatur secundò, quia ad propriam rationem Verbi interni requiritur: Primò, quod sit naturaliter repræsentativum rei, ut potè quod est signum naturale: Secundò, quod maneat intra loquentem: Tertiò, quod sit realiter expressum, seu productum ab intelligente: Quartò, quod sit ad communicandam autenticam cognitionem, quam loquens de rebus in se habet; sed hæc omnia competunt Verbo Divino; ergo &c. Confirmatur ex definitione Verbi supra tradita, quia verbum, ut patet ex illius definitione, constituitur formaliter, cum sit signum, duobus respectibus, altero per ordinem ad loquentem, & altero per ordinem ad rem, quam loquens intendit manifestare; sed id habet secunda Persona; siquidem cum sit terminus locutionis mentalis, sive dictionis, per se primò ex vi suæ productionis formalis respicit principium intelligens, à quo producit; & cum sit imago expressa perfectissima, repræsentat ipsum objectum intellectus; ergo &c.

129. Obijces 1. De ratione verbi est reddere loquentem formaliter intelligentem, ut patet in verbo creato; sed Pater in divinis non ita redditur intelligens per Filium; alioqui non ex fecunditate, sed ex necessitate intelligendi illum produceret; ergo &c. Resp. negando majorem; neque enim de ratione verbi absolute, etiam creati, est reddere loquentem intelligentem; nam in creatis verbum vocale est verè, & propriè verbum; & tamen non reddit, imò supponit loquentem intelligentem, & est ad generandam cognitionem in audiente.

130. Instabis: Saltem de ratione verbi interni, & mentalis est reddere loquentem formaliter intelligentem, ut patet in verbo mentali creato; sed non ita Pater redditur intelligens per Filium in divinis ob rationem factam; ergo &c. Respondeo majorem esse veram in creatis, non autem in divinis, idque ob eandem rationem assignatam, quia

scilicet productio verbi creati, cum sit ex indigentia intelligendi, non supponit, sed reddit potentiam formaliter intelligentem; at verò productio Verbi Increati, cum sit ex fecunditate, & non ex necessitate intelligendi, non reddit, sed supponit producentem jam intelligentem.

Obijces 2. Quod procedit ab intellectu constituto in actu secundo, id est, jam formaliter intelligente, procedit per modum speciei memorativæ, aut habitus, non verò per modum verbi; sed ita procedit Filius à Patre in divinis, ut ex dictis constat; ergo &c. Respondeo primò majorem esse veram in creatis, non autem in divinis; diversa ratio est: Primò, quia Intellectus Divinus, ut constitutus in actu secundo intelligendi, est maximè fecundus; non ita verò creatus; idè ille, non tamen iste potest adhuc prout sic constitutus producere Verbum. Secundò, quia intelligens creatum per verbum internum solum sibi loquitur intelligendo, ad quod non est necessaria nova productio verbi; at verò Pater Aternus intelligens loquitur Filio Verbum producendo, sicque etiam si supponatur intelligens, Verbum ex fecunditate producit.

Respondeo secundò negando absolute majorem, nam etiam in creatis reperitur verbum internum productum ab intellectu constituto in actu secundo intelligendi; tum quia ut diximus in Logica tract. 3. d. 3. à num. 662. Angeli loquuntur per conceptus directivos in audientem, qui tamen procedunt ab Intellectu Angelico jam intelligente: tum etiam quia in homine intellectus factus intelligens per unum judicium potest aliud in se producere.

Obijces 3. Verbum est medium inter loquentem, & audientem; sed Filius non est aliquid medianter Patrem, & se ipsum; siquidem à se ipso non distinguitur; medium autem distinguitur ab extremis; ergo &c. Respondeo negando majorem, si sermo sit de verbo interno; neque enim opus est, quod sit medium inter loquentem, & audientem; nam etiam in creatis loquens, & audiens est idem intellectus producens, & recipiens in se verbum creatum; inter idem verò, & se ipsum non datur medium. Undè in divinis potest idem esse verbum, & audiens; siquidem Pater non aliter loquitur, quam producendo Filium, sive Verbum, cui Scientiam suam communicat per illam productionem.

Obijces 4. Filius in Divinis eadem ratione dicitur Verbum, quā dicitur sermo, ratio, cogitatio, vox, & lingua Patris; sed hæc dicuntur de illo solum metaphoricè, non autem propriè; ergo &c. Respondeo negando majorem; neque enim illa dicuntur de Filio tam propriè, sicut de eo dicitur verbum; siquidem sermo, & ratio dicuntur intellectum complexam: Verbum autem in divinis dicit terminum intellectus simplicis. Deinde Cogitatio dicit cognitionem cum inquisitione veritatis; lingua, & vox sunt instrumenta oris externi, quæ omnia arguunt imperfectionem non admittendam in Deo, sicque solum metaphoricè de illo dicuntur, quando à Patribus de Deo affirmatur: at verò verbum internum dicit perfectissimam rationem imaginis, qualis est Filius Dei, sicque de illo verè, & propriè affirmatur Verbum.

Difficultas 4. In quonam convenient, & differant Verbum Increatum, & creatum? Dico 1. Verbum Increatum, & creatum mentale conveniunt: Primò, quia utrumque est spirituale, & permanens, non autem transitorium, ut est verbum vocale. Secundò, quia utrumque est immanens in

in ipso, & intra ipsum intelligentem. Tertio, quia utrumque repræsentat naturaliter, & non ad placitum, neque ex accidenti, seu concomitanter, sed per se, & ex vi suæ processionis; siquidem utrumque est ipsummet intelligere ejus, à quo procedit, ex quo omnia hæc subsequuntur.

136. Dico 2. Verbum Increatum, & creatum in multis differunt: Primo, quia verbum creatum est accidentale: Increatum autem substantiale, & per se subsistens, quod non minuit, imò perficit rationem Verbi, ut à simili patet in Sapientia Divina subsistente, & accidentali creata. Secundo, quia verbum creatum est forma constituens intelligentem in actu secundo principium à quo producit; non ita tamen Verbum Increatum, ut patet ex supra dictis. Tertio, (quod ex precedenti sequitur,) quia creatum producit ex indigentia intelligendi: non ita verò Increatum, sed ex infinita perfectione, & fecunditate, ut patet ex supra dictis.

S E C T I O VII.

An Verbum in Divinis sit tantum personale: aut etiam essentiale?

137. **H**æc præsens quaestio spectat ad aliam significationem vocis propriè, de qua supra, prout scilicet propriè opponitur termino commune, & idem hic valet, ac querere: An Verbum ita propriè dicatur de Filio, ut de illo dicatur personaliter, non autem essentialiter? seu, quod idem valet: An dici Verbum sit proprium solius secundæ Personæ? seu: An præter Verbum Notionale, quod est proprium solius secundæ Personæ, detur etiam Verbum essentialiter propriè dictum, quod sit commune omnibus tribus Personis?

138. Conclusio sit: In Divinis Verbum non dicitur de Deo propriè, nisi personaliter, idque de solo Filio. Ita D. Thom. 1. p. q. 34. art. 1. ubi priorem suam sententiam retractat, quâ in 1. dist. 27. quest. 2. art. 2. & q. 4. de Verit. art. 2. asseruerat Verbum tam essentialiter, quàm personaliter dici de Deo. Magist. in 1. dist. 27. Alex. 1. p. q. 62. memb. 2. Albert. 1. p. q. 30. memb. 2. ad 3. & ad 6. Henricus 2. p. sum. art. 40. q. 7. & quodlib. 5. q. 26. ad 2. D. Bonav. in 1. dist. 27. p. 2. art. 1. q. 1. & 2. Scot. ibid. q. 2. & 3. Richard. art. 2. q. 2. Aureol. art. 3. dub. 2. Gabr. q. 3. art. 2. Egid. q. 2. art. 3. Carthus. q. 3. Argent. q. unica art. 4. Capreol. q. 2. art. 1. Ferrar. 4. contr. gent. cap. 13. P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 3. n. 2. P. Vass. 1. p. d. 141. cap. 3. P. Ruiz d. 57. sect. 2. P. Amicus d. 26. n. 17. P. Molin. 1. p. q. 34. art. 1. d. unica. P. Valent. 1. p. q. sua. 8. punct. 1. P. Arrub. d. 123. cap. 6. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 2. n. 6. P. Prapost. 1. p. q. 34. art. 1. & 2. n. 2. P. Arriaga d. 52. sect. n. 9. P. Compton. tom. 1. d. 64. sect. 1. n. 3. P. Alarc. contr. tract. 5. d. 8. cap. 3. n. 3. & alii.

139. Probatur primò ex sacra Scriptura, & Sanctis Patribus locis supra citatis, præsertim Apoc. 19. ubi loquens de Christo Domino Filio Dei: Et vocabatur nomen ejus Verbum Dei; particula autem nomen ejus proprietatem designat. D. Cyril. Alex. lib. 7. Theaur. cap. 1. Verbum, ait, Joannes Filium appellat, ut hoc nomen quasi proprium, & ipsius esse Filii maxime significativum, elegisse videatur. Et infra: Nec est aliud verum Verbum Patris, quàm Filius. Et D. Aug. lib. 6. de Trinit. cap. 2. Verbum, inquit, solus Filius accipitur, non simul Pater, & Filius tanquam

ambo unum verbum. Et lib. 7. de Trinit. cap. 2. Pater, inquit, & Filius simul una Essentia, & una Sapientia; sed non Pater, & Filius simul ambo unum Verbum, quia non simul ambo unus Filius..... Eo quippe Filius, quo Verbum, & eo Verbum, quo Filius. Ex quibus, aliisque Sanctorum Patrum locis satis constat, Verbum dici propriè de Deo personaliter, solumque competere secundæ Trinitatis Personæ, cui solum tum Scriptura, tum Sancti Patres hoc nomen accommodant.

Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia Verbum propriè acceptum dicit respectum ad loquentem, & productionem realem; siquidem est verè dictionis terminus; sed nullum essentialiter in Deo producit, aut habet respectum realem productionis ad Deum, sive ad aliquam Personam; ergo &c.

Secunda ratio est, quia Essentia, prout alibi diximus, consistit in ipsa cognitione divina; sed repugnat, Essentiam consistere in Verbo propriè dicto; siquidem cum hoc debeat esse terminus dictionis, eo ipso debet supponere Essentiam ipsius dicentis, cujus est Verbum; ergo &c.

Tertia ratio est, quia inaudium est in Ecclesia, propriè loquendo, esse in Deo duplex Verbum, seu duo verba, unum personale, & alterum essentialiter; alioqui Filius posset dici Verbum de Verbo, & dari in Divinis Verbum Verbi; hoc tamen à Sanctis Patribus, præsertim D. Aug. valde alienum est; ergo &c. Confirmatur, quia in Deo unum est Intelligere, à quo realiter procedit Verbum, ut supra diximus; ergo unum tantum in Deo est Verbum; siquidem unius Intelligere, non duo, sed unum debet esse Verbum.

Oppositum tenet Durand. in 1. dist. 27. q. 3. ubi asserit, Verbum in Divinis propriè dici essentialiter tantum, de secunda autem Persona dici, non propriè sed sola appropriatione, eo quod formaliter per Intellectum non procedat. Quæ sententia merito ab omnibus censetur erronea, ut supra ostendimus. Alii verò dixerunt, Verbum & essentialiter, & personaliter dici posse. Ita D. Thom. in 1. dist. 27. q. 2. art. 2. & q. 4. de Verit. art. 2. quem sequuntur Capreol. in 1. dist. 27. art. 1. q. 2. conclus. 4. Ferrar. 4. contr. gent. cap. 13. §. Considerandum secundò: pro quibus.

Argues 1. Ad Hebr. 1. 3. Portans, inquit, omnia verbo virtutis sue: ubi nomen Verbum sumitur essentialiter, sicut sumitur nomen virtutis. Idem facit illud Psal. 32. Verbo Domini celi firmati sunt. Accedit auctoritas aliquorum Patrum, quatenus Verbum essentialiter accipiunt aliquando, ut videtur accipere D. Ambr. lib. unico de Filii Divinit. ibi: Sive lumen de lumine dicas, sive Verbum de Verbo..... quodcumque de eo dixeris, unius tamen essentie Patrem, & Filium credas. Et idem habent D. Damascen. lib. 1. Fidei cap. 6. & D. Basil. lib. 5. contra Eunomeum cap. 11. ubi Spiritum Sanctum appellat verbum: Dei quidem Verbum, inquit, Filius est; Filii autem Verbum Spiritus; sed non illum dicit Verbum ratione Personæ; ergo ratione Essentie; consequenterque in Deo est Verbum essentialiter.

Respondeo dato, quod in illis Scripturæ locis, & aliis similibus Verbum sumatur essentialiter, prout essentialiter denotat aliquid commune toti Trinitati, ibi sermonem esse de locutione, sive verbo ad extra, quo Deus manifestat se ipsum creaturis imperando, producendo, &c. at verò nos hic loquimur de Verbo ad intra, qui est solus Filius, sicque solum de Deo dicitur personaliter. Ad illud D. Amb. dicimus, ibi non asserere, Filium esse